

Laidiens: 03.12.2004., Nr. 192

Ministru kabineta noteikumi Nr.991

Rīgā 2004.gada 30.novembrī (prot. Nr.68 38.§)

Klasiskā cūku mēra likvidēšanas un draudu novēršanas kārtība

Izdoti saskaņā ar Veterinārmedicīnas likuma 26.panta pirmo daļu un 27.panta trešo daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. klasiskā cūku mēra uzliesmojuma likvidēšanas un draudu novēršanas pasākumus mājas cūku novietnē (lauksaimniecības celtne vai teritorija, kurā pastāvīgi vai noteiktu laiku tiek audzētas vai pavairotas cūkas, vai norobežota teritorija, kurā audzē cūkas medījuma iegūšanai un kurā iespējams piemērot klasiskā cūku mēra apkarošanas pasākumus), kautuvē, transportlīdzeklī un meža cūku (cūkas, kuras netiek audzētas vai pavairotas novietnē) populācijā;

1.2. valsts pārvaldes iestāžu kompetenci, rīkojumu izziņošanas un izpildes kārtību;

1.3. kārtību, kādā tiek medītas meža cūkas.

2. Klasiskais cūku mēris (turpmāk — cūku mēris) ir epizootiska slimība, kura izraisa visu cūku sugas dzīvnieku saslimšanu.

3. Ja konstatē cūku mēra uzliesmojumu vai atsevišķu inficēšanās gadījumu, Pārtikas un veterinārā dienesta valsts galvenais pārtikas un veterinārais inspektors par to informē ārkārtējo situāciju valsts operatīvo komisiju.

4. Ar cūku mēri iespējami inficēta cūka ir jebkura cūka vai tās liķis, kurai dzīves laikā klīniskās pazīmes, pēcnāves patologanatomiskie izmeklējumi vai laboratoriskie izmeklējumi, kas tiek veikti saskaņā ar Pārtikas un veterinārā dienesta izstrādāto un apstiprināto slimību diagnostikas rokasgrāmatā noteikto kārtību (turpmāk — slimību diagnostikas rokasgrāmatā), norāda uz aizdomām par dzīvnieka inficēšanos ar cūku mēra vīrusu.

5. Cūka uzskatāma par inficētu ar cūku mēri (cūku mēra gadījums), ja:

5.1. cūku sugas dzīvniekam dzīves laikā konstatētie slimības klīniskie simptomi norāda uz inficēšanos ar klasiskā cūku mēra ierosinātāju;

5.2. cūkas kautķermenim vai liķim pēcnāves patologanatomiskās izmeklēšanas laikā konstatēti audu bojājumi, kas raksturīgi saslimšanai ar klasisko cūku mēri;

5.3. saslimšana ar cūku mēri konstatēta laboratoriskajos izmeklējumos, kuri veikti saskaņā ar slimību diagnostikas rokasgrāmatu.

6. Cūku mēra uzliesmojums uzskatāms par konstatētu, ja novietnē ir viens vai vairāki cūku mēra gadījumi.

7. Noteikumu uzraudzību un kontroli veic Pārtikas un veterinārais dienests (turpmāk — dienests):

7.1. sadarbībā ar Valsts meža dienestu, ja cūku mēris ir konstatēts vai ir aizdomas par saslimšanu ar cūku mēri meža cūku populācijā;

7.2. ja cūku mēris ir konstatēts vai ir aizdomas par mājas cūku un norobežotās teritorijās audzējamo cūku saslimšanu ar cūku mēri.

II. Valsts pārvaldes iestāžu kompetence

8. Lai nodrošinātu cūku mēra diagnostiku un diferenciāldiagnostiku, dienests izstrādā un apstiprina slimību diagnostikas rokasgrāmatu. Rokasgrāmatā nosaka:

8.1. minimālās prasības cūku mēra diagnostikas laboratorijai un paraugu transportēšanai (šajās prasībās nosaka minimālās prasības bioloģiskajai drošībai un kvalitātes standartiem);

8.2. procedūras, kas veicamas pēc klīniskās vai patologanatomiskās izmeklēšanas, lai noteiktu cūku mēra ierosinātāju, ja tāds ir, un rezultātu novērtēšanas kritērijus;

8.3. procedūras, kas veicamas pēc laboratoriskajai diagnostikai paredzētu paraugu ņemšanas no dzīvniekiem vai beigtiem dzīvniekiem, kā arī seroloģisko vai virusoloģisko izmeklējumu paraugu ņemšanas metodes un rezultātu novērtēšanas kritērijus. Paraugu ņemšanas metodikas izstrādē ņem vērā apstākļus, kādos iespējams aptuveni noteikt cūku mēra ierosinātāja klātbūtnes ilgumu novietnē, — laikposmu no dzīvnieku inficēšanās dienas līdz diagnozes apstiprināšanai un attiecīga ziņojuma sniegšanai;

8.4. laboratorisko diagnostiku un metodes cūku mēra ierosinātāja noteikšanai, kā arī kritērijus rezultātu novērtēšanai:

8.4.1. diferenciāldiagnostikas testus, lai noteiktu cūku mēri un citus *Pesti* vīrusus;

8.4.2. testus, lai atšķirtu antivielas, kas izveidojušās pret vakcīnas vīrusu un savvaļas cūku mēra vīrusu;

8.4.3. kritērijus laboratorisko izmeklējumu novērtēšanai;

8.5. laboratorisko aprīkojumu cūku mēra vīrusa ģenētiskai tipizācijai.

9. Cūku sugas dzīvnieku patvaļīga vai ar dienestu nesaskaņota vakcinācija pret cūku mēri ir aizliegta. Cūku mēra vakcīnas ražo, uzglabā, patērē, izplata vai pārdod, kā arī darbības ar tām veic tikai dienesta uzraudzībā.

10. Lai efektīvi apkarotu cūku mēri, dienests izstrādā un apstiprina rīcības plānu. Rīcības plānā:

10.1. paredz darbības, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu normatīvajos aktos par dzīvnieku izcelsmes atkritumproduktu savākšanu un iznīcināšanu, dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu, dzīvnieku barības iegūšanu un izplatīšanu, tirdzniecības ar dzīvniekiem, dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktiem un dzīvnieku barību noteiktās kārtības ievērošanu, kā arī ātru un efektīvu cūku mēra apkarošanu;

10.2. izstrādā darbības posmus, nosakot kārtību, kādā saņem kompensāciju Lauku atbalsta dienestā un finansējumu cūku mēra apkarošanas pasākumu pilnīgai izpildei;

10.3. izstrādā detalizētu pakļautības ķēdi, lai nodrošinātu ātru lēmumu pieņemšanas un īstenošanas procedūru. Pakļautības ķēdē iekļauj saikni starp dienestu un ārkārtējo situāciju valsts operatīvo komisiju;

10.4. paredz pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu nepieciešamo resursu pieejamību ātrai un efektīvai cūku mēra apkarošanai, piemēram, nodrošinājums ar laboratorijas personālu, ekipējumu un infrastruktūru;

10.5. paredz izstrādāt instrukciju, kurā nosaka praktisko darbību īstenošanas kārtību visos cūku mēra apkarošanas posmos, kā arī mazgāšanas, dezinfekcijas un dezinsekcijas kārtību atbilstoši šo noteikumu XI nodaļā minētajām prasībām;

10.6. ja nepieciešams, detalizēti izklāsta neatliekamās vakcinācijas plānu;

10.7. paredz cūku mēra apkarošanas pasākumos iesaistīto personu izglītošanu par cūku mēra klīniskajām pazīmēm, epizootoloģisko uzraudzību un kontroli un cūku mēra apkarošanu, kā arī vismaz divas reizes gadā — cūku mēra uzliesmojuma simulācijas reģionālā vai vietējā līmenī un komunikācijas procedūras mācības, lai kritiskā situācijā nodrošinātu informācijas apmaiņu starp apkarošanas pasākumos iesaistītajām personām, novietņu īpašniekiem un veterinārārstiem.

11. Lai sekmētu cūku mēra apkarošanu, dienests piedalās un koordinē šo noteikumu 12.6.apakšpunktā minētās ekspertu grupas izveidošanu, kas palīdz dienestam veikt epizootoloģiskos pētījumus, noteikt paraugu ņemšanas kārtību laboratoriskajiem izmeklējumiem, organizē paraugu testēšanu un interpretē laboratorisko izmeklējumu rezultātus, kā arī nosaka cūku mēra apkarošanas pasākumus. Epizootoloģiskajos pētījumos iegūst šādu informāciju:

11.1. iespējamais cūku mēra ierosinātāja klātbūtnes ilgums ganāmpulkā, līdz rodas aizdomas par saslimšanu ar cūku mēri vai tiek saņemts attiecīgs ziņojums;

11.2. iespējamie cūku mēra izcelsmes avoti un iespējami inficēto novietņu daudzums, kuras varētu apdraudēt viens izcelsmes avots;

11.3. personu, transportlīdzekļu, cūku, to liķu, spermas, gaļas vai jebkura cita materiāla, kas varētu būt infekcijas pārnēsējs, pārvietošanās ceļi uz iespējami inficēto novietni vai no tās;

11.4. cūku mēra ierosinātāja pārvešanas iespējas uz citu valstu teritoriju. Ja šādi draudi pastāv, dienests nekavējoties par to informē Eiropas Komisiju, infekcijas slimības apdraudēto valsti un Eiropas Savienības dalībvalstis.

12. Valsts pārvaldes iestādes epizootiju un to draudu gadījumos veic valsts civilās aizsardzības plānā un teritoriālajos civilās aizsardzības pasākumu plānos paredzētos pasākumus:

12.1. nosaka veicamos kontroles pasākumus;

12.2. nodrošina cūku mēra apkarošanas pasākumu efektivitāti;

12.3. nodrošina ar personālu un citiem resursiem, kas nepieciešami cūku mēra apkarošanai;

12.4. sagatavo un nosūta informāciju, kā arī izdod rīkojumu par veicamajiem uzdevumiem dienesta centrālajam aparātam, veterinārajām, lauksaimniecības un tirdzniecības organizācijām, kā arī citām ārkārtējas situācijas risināšanā iesaistītajām valsts institūcijām. Dienests informāciju nosūta Eiropas Komisijai un citām Eiropas Savienības dalībvalstīm;

12.5. sadarbojas ar diagnostikas laboratorijām, plašsaziņas līdzekļiem un policiju, informējot par specifiskiem cūku mēra apkarošanas pasākumiem;

12.6. izveido ekspertu grupu, kas sadarbībā ar dienestu piedalās epizootoloģisko pētījumu veikšanā, laboratorisko izmeklējumu rezultātu interpretācijā, paraugu ņemšanā un testēšanā, kā arī nosaka apkarošanas pasākumu kopumu;

12.7. ja nepieciešams, organizē vakcinācijas kampaņu un nosaka vakcinācijas teritoriju.

13. 24 stundu laikā pēc cūku mēra diagnozes apstiprināšanas dienests saskaņā ar šo noteikumu 15. un 16.punktu sagatavo un elektroniski nosūta Eiropas Komisijai un Eiropas Savienības dalībvalstīm šādu informāciju:

13.1. novietnēs konstatētie cūku mēra uzliesmojumi;

13.2. transportlīdzekļos un kautuvēs konstatētie cūku mēra gadījumi;

13.3. primārie cūku mēra gadījumi meža cūku populācijā (slimības konstatēšana noteiktā meža cūku teritorijā, kurā iepriekš nav novērota saslimšana un netiek piemēroti apkarošanas pasākumi);

13.4. epizootoloģisko pētījumu rezultāti.

14. Dienests Eiropas Komisijai un Eiropas Savienības dalībvalstīm sniedz informāciju par sekundāriem (visi cūku mēra gadījumi, kuri tiek konstatēti pēc pirmo reizi apstiprinātas cūku mēra diagnozes) cūku mēra gadījumiem inficētajā teritorijā meža cūku populācijā. Informācijā iekļauj ziņas par šo noteikumu X nodaļā minēto prasību izpildes gaitu un rezultātiem, epizootoloģisko pētījumu rezultātiem, slimības kontroles gaitu, kā arī sniedz inficētās teritorijas ģeogrāfisko raksturojumu un norāda ziņas par slimības izplatību tajā.

15. Ja primārais cūku mēra uzliesmojums ir novietnē (slimības uzliesmojums, kas epizootoloģiski nav saistīts ar iepriekšējiem slimības uzliesmojumiem noteiktā teritorijā, vai slimība pirmo reizi tiek reģistrēta noteiktā teritorijā) vai primārais cūku mēra gadījums ir konstatēts meža cūku populācijā, transportlīdzeklī vai kautuvē, dienests saskaņā ar noteikto slimību izziņošanas kārtību 24 stundu laikā sagatavo un elektroniski nosūta Eiropas Komisijai un Eiropas Savienības dalībvalstīm šādas ziņas:

15.1. informācijas paziņošanas datums;

15.2. informācijas paziņošanas laiks;

15.3. norāde, ka cūku mēris konstatēts Latvijā;

15.4. slimības nosaukums;

15.5. slimības uzliesmojumu vai gadījumu skaits;

15.6. datums, kurā tika konstatētas aizdomas par dzīvnieku saslimšanu;

15.7. datums, kurā slimības diagnoze ir oficiāli apstiprināta;

15.8. slimības oficiālās apstiprināšanas laboratoriskā metode;

15.9. dzīvnieku suga, kurai tika apstiprināta saslimšana, transportlīdzekļa veids, kautuves nosaukums, novietnes nosaukums;

15.10. slimības konstatēšanas vietas ģeogrāfiskais izvietojums un adrese;

15.11. veiktie slimības kontroles pasākumi.

16. Ja primārais cūku mēra uzliesmojums ir novietnē vai primārais cūku mēra gadījums ir konstatēts transportlīdzeklī vai kautuvē, papildus šo noteikumu 15.punktā minētajai informācijai dienests sagatavo un elektroniski nosūta Eiropas Komisijai un Eiropas Savienības dalībvalstīm šādu informāciju:

- 16.1. uzņēmīgo dzīvnieku skaits slimības skartajā novietnē, kautuvē vai transportlīdzeklī;
- 16.2. beigto dzīvnieku skaits katrā kategorijā (norāda dzīvnieku skaitu, kuri ir nobeigušies novietnē, transportlīdzeklī vai kautuvē);
- 16.3. dzīvnieku skaits (pa kategorijām), kuriem ir konstatēta saslimšana, un mirstības pakāpe;
- 16.4. nogalināto dzīvnieku skaits slimības skartajā novietnē, transportlīdzeklī vai kautuvē;
- 16.5. pārstrādājamo dzīvnieku liķu skaits;
- 16.6. attālums līdz tuvākajai cūku novietnei;
- 16.7. inficēto vai beigto cūku izcelsmes novietnes lokalizācija, ja slimības uzliesmojums ir konstatēts kautuvē vai transportlīdzeklī.
17. Pēc sekundāra cūku mēra uzliesmojuma vai sekundāra cūku mēra gadījuma šo noteikumu 15. un 16.punktā minēto informāciju Eiropas Komisijai un Eiropas Savienības dalībvalstīm dienests elektroniski nosūta katru nedēļu pirmajā darbdienā. Informācijā iekļauj ziņas par iepriekšējo nedēļu (līdz svētdienas pusnaktij).
18. Par jebkuru cūku mēra uzliesmojumu vai saslimšanas gadījumu novietnē, transportlīdzeklī vai kautuvē dienests sagatavo un elektroniski nosūta Eiropas Komisijai un Eiropas Savienības dalībvalstīm šādu informāciju:
  - 18.1. datums, kad novietnē, transportlīdzeklī vai kautuvē esošās cūkas tika nogalinātas un pārstrādātas;
  - 18.2. nogalināto cūku laboratorisko izmeklējumu rezultāti;
  - 18.3. nogalināto un pārstrādāto, kā arī nokauto cūku skaits novietnē, uz kuru attiecināmi šo noteikumu 30.punktā minētie nosacījumi, un laikposms, kurā cūkas tika nokautas;
  - 18.4. iespējamā infekcijas slimības izcelsmes vieta;
  - 18.5. vīrusa ģenētiskās tipizācijas rezultāti, ja ir bijis primārs slimības uzliesmojums vai dzīvnieku saslimšana ir konstatēta kautuvē vai transportlīdzeklī;
  - 18.6. ja cūkas nogalinātas kontaktnovietnēs vai novietnēs, kur ir aizdomas par cūku saslimšanu ar cūku mēri, papildus norāda:
    - 18.6.1. cūku nogalināšanas datumu, nogalināto cūku skaitu (pa kategorijām) un novietni, kurā cūkas nogalinātas;
    - 18.6.2. epizootoloģisko saikni starp slimības uzliesmojumu un katru kontaktnovietni vai citus aspektus, kas liecina par slimības izplatīšanos no slimības izcelsmes avota uz kontaktnovietnēm;
    - 18.6.3. laboratorisko izmeklējumu rezultātus par novietnē esošajām cūkām un nogalinātajām cūkām. Ja cūkas kontaktnovietnēs netiek nogalinātas, norāda pamatotu iemeslu.
19. Primāra cūku mēra gadījuma apkarošanai meža cūku populācijā dienests 90 dienu laikā pēc tā konstatēšanas iesniedz Eiropas Komisijā rakstisku klasiskā cūku mēra apkarošanas pasākumu plānu. Plānā norāda inficētās teritorijas novietnēs veicamos pasākumus, kā arī:
  - 19.1. epizootoloģisko pētījumu rezultātus un kontroles rezultātus par šo noteikumu X nodaļā minētajiem pasākumiem, slimības izplatības apgabala raksturojumu un cūku mēra izplatību tajā;
  - 19.2. inficētās teritorijas raksturojumu, norādot:
    - 19.2.1. epizootoloģisko pētījumu rezultātus;